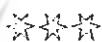

یاد دارم يك نصیحت ز اوستاد خویشتن
 حضرت یحیی مدرس در ادب روحی فداه
 کای جوان روز جوانی پندپیران در نیوش
 تا نیفتی پس بدانرا دور کن از پیشگاه
 از بدان بگریز ورنه روزی آخر خوی بد
 دامت آنگونه میگیرد که ملکی را سپاه
 عقل اگر داری چو دیوانه بدست خویشتن
 هستی خود را مسوزان پیکر خود را مکاه

در شگفتم تا چرا دولت اجازت میدهد
 تا کند ملت چنین روز سپید خود سیاه
 دولت آری منتخب زین ملت افیونی است
 دیگ شایان چغندر سر سزاوار کلاه

وحید

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

موزه آسیائی - اکادمی علوم

این مقاله از روسیه با اداره ارمغان رسیده و برای استفاده عموم

(وحید)

طبع و نشر گردید

درلنین گراد

موزه آسیائی اکادمی علوم اتحاد جماهیر شوروی سوسیالیستی در
 لنین گراد که امروزه دارای یکی از غنی ترین مجموعه های کتابت شرقی
 در دنیا و صاحب بزرگترین کتاب خانه است در اتحاد شوروی که

تألیفات علمی اروپائیان در رشته استشراق در آن جمع آمده است از سال ۱۹۱۸ به چهار شعبه تقسیم شده است

۱ - کتب مختلفه بالسنة اروپائی

۲ - آرشیو آسیائی

۳ - نسخ خطی شرقی و کتبی که در شرق بطبع رسیده

۴ - سکه شناسی نقوش شناسی عتیقه شناسی

شعبه اول از همان ابتدا يك کتابخانه عمومی برای استشراق (در معنای بسیط این کلمه) نبوده و عمده کسانی بدان دست رس داشتند و رفع احتیاج میکردند که در علوم که در اکادمی و بخصوص در موزه مورد تحقیقات و مطالعات بود مشغول کار بودند

شعبه دوم موزه که موسوم به « آرشیو آسیائی است » یکی از مهمترین قسمت های جالب توجه و قابل تفحص موزه میباشد. نوشتجات و مکاتبات و بعضی از تألیفات طبع نشده علماء مستشرقین زبده روس در قرن هیجدهم و نوزدهم در اینجاضبط و حفظ میشد. نوشتجات مزبوره برای تحقیقات در تاریخ و سبک و شیوه استشراق مخصوصاً در روسیه حائز اهمیت خاصی میباشد. گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

شعبه سوم به شش دائره منقسم میشود

۱ - عالم اسلام

۲ - شرق اقصی

۳ - آسیای وسطی - ترك های قبل از اسلام - هندوستان -

هند و چین - اقوام سیبری شرقی الاصل

۴ - اقوام سمیت

۵ - قفقاز و شرق مسیحی

۶ - ایران قبل از اسلام

در بین نسخ خطی اسلامی تمام شعب ادبیات عربی و فارسی و ترکی موجود و در هر يك از این شعب بعضی نسخه هائی یافت میشود که یا در سائر کتابخانه های اروپای غربی وجود ندارد و یا اینکه بجهت و عللی از نسخ دیگر گرانبها تر است در این شعبه نقاشی اسلامی نیز (نقاشی های معروف به میناتور) جمع آمده هر چند که این مجموعه از حیث ثروت و غنا بیایه نسخ شرقی کتابخانه عمومی دولتی نمیرسد در شعبه مجموعه ترك شناسی موزه عین و یا سواد آثار مهمترین خطوط و کتابت هائیکه در عالم ترك موجود بوده و میباشد و همچنین کتب و ادبیات کثیری جمع آمده است در بین نسخ خطی ترکهای مسلمان نسخه های ترکی آسیای وسطی یعنی نسخه هائی که به جغتائی و عثمانی معروف می باشند در مقام عمده قرار گرفته اند

مخازن چینی مرکب است اولاً از مجموعه هائی که عامای مستشرق روسی در قرن هیجدهم و نوزدهم از کتابخانه اداره سابق آسیا جمع کرده اند و مجموعه هائی که بر حسب اتفاق بین سال ۱۸۹۰ و ۱۹۱۰ بدست آمده و ثانیاً مجموعه هائی که تدریجاً و مخصوصاً برای موزه جمع آوری شده است در این شعبه کتاب چینی از حیث شکل از نسخه خطی گرفته تا چاپ مطبوعه سربی و از حیث مضمون نسخ نادره در تمام رشته های علوم و ادبیات چینی ذخیره کرده است. نسخ خطی و کیلوگرام های خط قدیم تا نقوت که از قرن پنجم و ششم از زمان سلسه سی سیای بیادگار مانده و هیئت اعزامی کوزلوف سیاح معروف بدست آورده در تمام دنیا مقام مهمی را دارا میباشد از جمله خطوطی که معما و کشف نشده خطوط چروجن است که بر روی کاشی هائی نقش کرده اند و سواد نقش آن ها در موزه آسیائی موجود میباشد

شعبه منچوری دارای بالغ بر ۲۰۰ کتاب است که به مضامین

مختلفه و بعضی از آن ها باصل زبان و برخی ترجمه میباشد

مخزن ژاپونی به مراتب کمتر از چینی حائز اهمیت است و مجموعه هائی که بر حسب اتفاق وبدون هیچ گونه نقشه جمع آوری شده است کامل نبوده و بدین جهت باید مخارج و زحمات بسیاری را متحمل شد تا این مجموعه ها تکمیل و مورد استفاده های علمی ژاپون شناسان واقع گردد.

شعبه تبت حاوی ادبیات فرق مقدم تبت و تنوع وتعداد کتب و ذخایر این قسمت بدرجه ایست که مجموعه تبت از بین سائر مجموعه های موجوده در اروپا کامل ترین مخازن می باشد

ثروت و گنجینه های هیچ يك از کتابخانه های اروپا بپایه موزه آسیائی نمی رسد همین قدر کافی است اشاره شده که موزه دارای دو دوره تفسیر اصول نجور بودائی است که یکی طبع درگس و فوق العاده کمیاب و دیگری طبع یکن ، يك دوره تفسیر اصول و نجور طبع یکن که کلیه قریب به پانصد جلد است

نسخ خطی و مجموعه های گران بهائی از کتب و کتابت مغولی از ابتدای ظهور آن تا به این زمان و هم چنین به السنه تبت - مغولی تبت - مغول - چینی، تبت - اویرات، منچور - مغولی و غیره موجود است.

قسمت هندی مجموعه هائی که نسبتاً از شعبه های کم اهمیت موزه است میتوان بدو قسمت تقسیم نمود: آن قسمتی که از هند و هندوچین و تا درجه هم از چین بدست آمده و قسمت دوم مرهون پیدایش هائی است که در عرض سنوات اخیر در ترکستان بعمل آمده است

مجموعه کتب خطی و چاپی بالسنه قفقاز از همان زمان پیروسه عضو اکادمی که در جمع آوری این نفائس پیشقدم بود دارای اهمیت میباشد در بین کتب چاپی مجموعه کلیه کتاب های ارمنی و گرجی که در حدود روسیه بطبع رسیده است موجود میباشد

مخزن نسخ خطی قیمتش واسطه تحقیقات تورایف عضو اکادمی
مرجع ارباب علم واقع گردیده

شعبه یهودی موزه بواسطه هدیه وسخاوت طبع فریدلاندو نفایسی که
پروفسور خولسون بدست آورده یکی از مخازن درجه اول شده است
شعبه ایران قبل از اسلام بعلاوه بریادگار سنگی از زمان داریوش
و پنج نسخه مزدکی دارای مقدار کثیری از قطعات نسخ خطی است که
بزبان ایران وسطی و راجع به مضامین مانی و مسیحی نگارش یافته و
همچنین قطعاتی بزبان سغدی و ساک و بخط هندی برهما موجود است
بعضی از قسمت های اول این آثار را مسیورانمان مدیر فقید موزه و مسیور روزبک
عالم و خازن ارشد و خطوط ساک را مسیور کولشتین و قطعات لمخاری رامسیو
میردنف مورد استفاده قرار داده و طبع کرده اند و حالیه هم يك نفر از اعضای
اکادمی فرانسه در این رشته مشغول کار است و هم در شعبه مزبور نوشتجات و آثار
گرانبهائی راجع به لهجه های ایرانی و ایرانیت موجود است که در بین آنان
ارث علمی مرحوم زالمان یعنی نگارشات تالیفات نا تمام و یاداشتهای عالم
فقید مقام ارجمندی را احراز کرده اند

حالیه راجع به شعبه سوم موزه آسیائی بالغ بر سی فقره فهرست
و صورت های چاپی بعضی مجموعه ها موجود و حاضر میباشد

مجموعه سکه های شرقی که در شعبه چهارم موزه محفوظ و تایک
مدتی اولین مجموعه دنیا محسوب میشد در این زمان از حیث مقام بمراتب
از مجموعه ارمیتاژ دولتی عقب تراست ولی باوصف این حال مجموعه
موزه آسیائی کما فی السابق مرجع و ماخذ لازم اهل خبره در تحقیق
مسائل سکه شناسی میباشد

نقوش و آثار قدیمه که از نقطه نظر مدارک علمی در موزه محفوظ است
در تحت اداره دوائر مربوطه موزه قرار گرفته اند از جمله این آثار
یکی مجموعه ایست از سنگ های روی قبرشامی - نصرانی منسوب به قرن

۱۳ و ۱۴ که از ولایت هفت آب بدست آمده و بتوسط پروفیسور خولسون و کوکودتف عضو اکادمی طبع شده و این مجموعه یگانه مجموعه است که در دنیا موجود میباشد و دیگر سنگ هائی است دارای نقوش بخط یونیکلی و کشف و طبع شده است دو قطعه آجری است که در سال ۱۸۱۹ در خرابه های بابل پیدا شده. سنگی با نقوش ارمنی منسوب به سال ۱۲۰۶ که از خرابه های شهر انی بدست آمده و بتوسط مسیومار عضو اکادمی طبع شده است و دیگر چهار قطعه سنگی است که با نقش اهستان فرزند منوچهر شیراوشاه منسوب بسال ۱۱۸۷ و نیز سنگی با نقش خواهرزاده چنگیز خان و غیره

در این زمان موزه آسیائی که بهمان اسم و عنوان سابق باقی است یکی از غنی ترین خطوط شرقی در دنیا و در اتحاد جماهیر شوروی جامعترین کتابخانه استشرق علمی بالسنه اروپائی و روسی میباشد برای توده های وسیعه تماشای مجموعه های موزه آسیائی سوای نمایشگاه موقتی نقاشی های ایرانی (میناتور) و نمایشگاه کتاب چینی و خطوط آسیائی وسطی و هندی مشکل دلکش باشد

ولی ارباب تحقیق و تمبع در رشته السنه و تاریخ تمدن ملل شرق با معنای بسیط این کلمه که افریقا و ملل جزائر یولنیزی هم در جزء شرق قرار میگیرند برای تحقیقات و تبعات خود گنجینه های تمام نشدنی در این موزه خواهند یافت برای ملل يك سلسله جماهیری که باستقلال داخلی در جزء اتحاد شوروی تشکیل و اکسنون برای زندگانی مستقل و حیات قومی بیدار شده (ولی نیل بدین مقصود بدون علم بتاریخ و زبان ملی غیر میسر است) موزه آسیائی اهمیت عظیمی دارد مخازن نسخ خطی موزه آسیائی نه منتها جالب توجه اکثر دوائر استشرافی اتحاد شوروی میباشد بلکه بسیاری از علمای ممالک خارجه نمایندگان خود را بموزه

اعزام و غالباً بوسیله پست برای تحصیل توضیحات و استعمال عقیده و نظر در مسائل متنوعه و مطالب مختلفه بموزه مراجعه و در عرض دو سال اخیر جمع کثیری از مستشرقین زبده اروپا برای آشنائی با مجموعه‌های موزه و گاهی برای اشتغال به تحقیقات و استفادۀ علمی از نفائس آن به لندن گراد مسافرت کرده‌اند

اغلب بر حسب تمناهای علمای علاقمند کابینه عکاسی موزه آسیائی عکس نسخ خطی را که در موزه محفوظ است تهیه کرده و بمراکز عمده استشراق در اروپا ارسال میدارند و گاهی هم بر حسب تقاضای کتابخانه‌های هم جنس اروپائی عین نسخ خطی موقتاً فرستاده میشود و نیز نسخ خطی و سائر کتب لازمه برای مدت معینی به کتابخانه‌های عمده و ادارات علمی اتحاد شوروی ارسال میگردد

موزه آسیائی نه تنها مورد استفادۀ علمای زبده میباشد بلکه در تهیه مستشرقین آتیه نیز شرکت میجوید لازم است این نکته خاطر نشان گردد که در این زمان در طالار قرائت خانه موزه عدۀ کثیری از جوانان مشغول کارند و اینها کسانی هستند که به لندن گراد مسافرت میکنند تا خود را برای اشتغالات علمی و معارفی در جماهیر و ولایات دور از مرکز آماده و مهیا سازند در سال ۱۹۲۶ قریب بدو هزار نفر از این قبیل اشخاص وارد قرائت خانه شده اند هیئت کارکنان موزه که مسیو روز بزرک و مسیو الگسیف بالمت خازن عالم ارشد و عضو مخبر اکادمی علوم در رأس آنها قرار گرفته اند در این زمان مرکب است از علمای زبده و متخصصین مبرزی که تقریباً از تمام رشته های استشراق تخصص دارند و از این رو موجباتی فراهم آمده که دائرۀ عملیات موزه به مراتب بیش از گذشته توسعه یابد

گیروس